

Bóng mát cây bồ đề

ISSN: 2734-9195 09:05 17/10/2025

Dưới bóng mát cây bồ đề, tôi đã trải qua tuổi thơ, tuổi trung niên và có lẽ đâu đó sắp tới tuổi già của tôi trong thế giới này, tôi tin rằng mình có những ký ức đẹp với nhân gian.

Làng tôi xưa có một cây bồ đề mọc ở giữa cánh đồng, nói là làng, nhưng thực ra đó là một thung lũng nhỏ được bao bọc giữa những ngôi nhà tranh vách đất của miền đất trung du, xung quanh nhiều cây cối um tùm những rặng tre vi vút gió.

Cánh đồng làng trong ký ức tôi rộng dài lắm, đi mãi mà không hết. Lũ trẻ con chúng tôi mỗi khi hè đến thì chạy trên cánh đồng thả diều chần trâu, mò cua bắt ốc, mỗi khi mùa bão lũ mênh mông nước thì đi cắt te, cắt vỏ kiếm tôm tép đồng, cá rô cá giếc đầy giỏ mang về cho mẹ.

Mỗi khi đông qua xuân tới, cánh đồng trong sương mờ ảo, lạnh lẽo giêng hai, cánh đồng mùa vụ mới lúa lên non thăm thẳm, nhưng sao vẫn có một cảm giác vắng xa vời vợi, như thế cái lạnh ngấm vào từng thớ đất miền trung du trong tiết trời nồm ẩm gió đông hiu hắt.

Điều khiến tôi nhớ thương nhất là dáng mẹ hiền lành một sương hai nắng tất tả ngược xuôi lo cho đàn con từng bữa ăn giấc ngủ, dáng cha tần tảo bươn chải trên chiếc xe đạp Phượng Hoàng cà tàng đi chợ sớm để bán trầm hương trong những ngày giáp tết để đàn con nhỏ có đủ mấy tấm áo mới mừng năm mới. Trong ký ức của tôi, dáng mẹ hiền gầy gò đạp xe trên con đường đồng quê, mỗi lần mẹ đạp xe đi qua cây bồ đề, dáng mẹ dần khuất sau màn sương trắng phủ đầy trên cánh đồng quê hương bát ngát...

Ảnh minh họa được tạo bởi AI

Từ bao giờ, người dân quê tôi đã có phong tục thờ thần cây ở cây bồ đề ấy. Khi tôi lớn lên cùng chúng bạn chạy nhảy khắp cánh đồng, thì đã nhìn thấy người lớn cứ đến Rằm, mồng Một hoặc những ngày lễ ra đồng cấy hái, đều mang hương hoa đến bên bàn thờ nhỏ đặt ở thân cây để lễ thần cây, cũng là lễ thổ công thổ địa ở mảnh đất này mong cho sức khỏe, bình an, mùa màng bội thu. Cây bồ đề cũng lớn dần theo năm tháng đời người. Không hiểu vì sao bằng cách nào đó, cây bồ đề mọc giữa cánh đồng làng mỗi ngày một to lớn, xum xuê và là nơi trú ẩn cho người nông dân những ngày mưa, ngày nắng.

Làng tôi có một cái tên rất lạ, Bàu Chai. Trong ký ức tôi hiển hiện rõ ràng như một bức tranh, ngoài cây bồ đề tỏa bóng mát quanh năm, là ngan ngát lũy tre xanh, là mênh mông ruộng lúa, là những niềm vui tuổi thơ khi thả diều chạy trên con đường đầy cỏ gà với đám trẻ con trong làng, là những đêm trăng sáng cùng chơi trốn tìm quanh những rặng cây đầy ánh sáng dịu dàng chiếu rọi từ bầu trời ngập ánh trăng vàng. Làng có một cái Bàu nước trong veo và yên ả, những mùa nước cạn, lũ trẻ con chúng tôi rủ nhau chơi rồi mò trai, bắt ốc, đi “

hôi” cá, đứa nào đứa nấy lấm lem bùn đất nhưng vui đáo để, thi nhau ai bắt được nhiều thì làm tổ trưởng để ngày mai dẫn đoàn tiếp tục đi tìm thực phẩm về cho gia đình. Những ký ức đẹp ấy, chẳng thể nào nguôi quên trong tuổi thơ...

Ở giữa làng Bàu Chai có một khu mộ cổ của họ Trương, đó là một chi họ của những người thành đạt ở Huyện tôi. Họ đã chôn cất tổ tiên từ bao đời nay, cái bãi tha ma nhỏ ấy nghe nói rất linh thiêng với dòng tộc họ Trương, cũng chính vì thế, người già thường hay cấm trẻ con đi chơi vào những lúc vắng vẻ ít người qua lại, vì tương truyền xa xưa đã có những người đã bị... ma bắt đi!

Ảnh minh họa được tạo bởi AI

Hồi đó tôi còn nhỏ xíu nhưng vẫn còn nhớ, giữa trưa hè vắng lặng, bỗng dung ở giữa cánh đồng làng chỗ cây bồ đề tụ tập đông người, rồi tiếng kêu than, tiếng khóc bỗng vang lên. Người lớn không cho trẻ con ra đó, vì trưởng làng đang làm lễ... đuổi tà cho anh Dũng, một người đã bị... ma lạc chìm xuống cống nước đầu làng giữa trưa, bất tỉnh nhân sự và bị... ma nhập. Trước bóng cây bồ đề uy linh có thần cây và thổ công thổ địa chứng giám, việc đuổi tà đã thành công, anh Dũng đã tỉnh táo trở lại và đã được gia đình đưa về chăm sóc... Câu chuyện đó cũng đã in hằn trong trí nhớ của tôi cùng với nhiều câu... chuyện ma khác,

nhưng sau này khi lớn lên, tôi hiểu được rằng, chỉ đơn giản là những câu chuyện có lẽ đã được người lớn... làm quá lên để khuyên răn trẻ con không được ra đường một mình lúc vắng người, có việc gì xảy ra thì không có ai để giúp đỡ...

Những tháng ngày ấy cuộc sống đói khổ, miếng ăn còn phải lo từng bữa, cha mẹ cũng phải tất bật ngược xuôi để lo cái ăn, cái mặc cho đàn con, làm sao có thể chăm sóc quản lý kỷ lưỡng như trẻ con bây giờ. Và để cho con cái được học hành đỗ đạt để mong thoát khỏi cảnh làm nông để có cuộc sống tốt hơn, cũng là ước mong lớn lao của nhiều gia đình. Tôi cũng may mắn có được điều kiện cha mẹ chăm sóc tốt, không bắt làm việc nhà nhiều mà tập trung cho ăn học để có một nghề nghiệp ổn định cho tương lai mai này. Và khi tốt nghiệp cấp ba, tôi đã thi đỗ đại học, rồi học tập, lập nghiệp và sinh sống ở Thủ đô để được cống hiến một chút sức lực nhỏ bé của mình cho quê hương, đất nước.

Khi đã trưởng thành, có nhiều thời gian đọc và tìm được thầy để học, tôi liên tưởng hình ảnh cây bồ đề ở làng tôi và tính linh thiêng của biểu tượng cây bồ đề trong sách vở.

Hồi đó, khi dạo chơi cùng chúng bạn dưới gốc cây bồ đề ở làng tôi, tôi và những đứa trẻ ở làng chưa biết đến câu chuyện cây bồ đề thiêng liêng tại Ấn Độ.

Theo lịch sử Phật giáo, đức Phật đã ngồi thiền dưới gốc cây Bồ đề suốt 49 ngày đêm và đạt được giác ngộ, thành chính quả. Đó là vào khoảng thế kỷ thứ 6 trước Công nguyên, dưới cội, sau nhiều ngày thiền định sâu, Ngài đã đạt được sự giác ngộ, nhận thức về cuộc đời vô thường và thiện đức tối cao. Đây là sự kiện quan trọng đánh dấu sự ra đời của Phật giáo.

Cây bồ đề đã chứng kiến những bước tiến quan trọng trong cuộc đời của đức Phật. Sau khi giác ngộ, đức Phật đã khắp châu Á để truyền bá đạo Phật. Từ đó, cây bồ đề trở thành biểu tượng của duyên lành. Câu chuyện về đức Phật và cây bồ đề biểu hiện cho trí tuệ, cho thế giới tâm linh và nói đến biểu tượng cây bồ đề là hiện thân cho đức Phật trong trần gian.

Tôi chưa có dịp đi Ấn Độ để chiêm bái và thiền định dưới bóng cây bồ đề, những từ hình ảnh của cây bồ đề tuổi thơ tôi, rồi hình ảnh của những cây bồ đề tôi đã đến và ngồi hàng giờ tại xứ sở mình, đó là cây bồ đề ở Chùa Trấn Quốc ở Hồ Tây và cây bồ đề ở Chùa Một Cột trong khu di tích Lăng Chủ tịch Hồ Chí Minh, ngồi dưới bóng mát của cây bồ đề, đọc và ngẫm những chiêm nghiệm của những thế hệ đi trước, có thể rút ra được bài học từ hình tượng cây bồ đề:

Thứ nhất, sự kiên nhẫn của trí tuệ, sự nhẫn nại để đi tìm chân lý.

Thứ hai, sự phát triển tâm linh cần phải có thời gian và cần phải có sự sống.

Thứ ba, cây bồ đề biểu hiện cho sự kết nối của chúng sinh với đức Phật giữa cõi nhân gian.

Tìm hiểu về lịch sử cây bồ đề và những giáo lý Phật giáo của đức Phật còn là một kho tàng tri thức tâm linh từ cổ chí kim, những nguyên lý triết học Phật giáo sâu sắc về cuộc sống và cách sống an lạc để từ đó có cách hành xử và sống sao cho phù hợp đạo lý.

Được biết hai cây bồ đề cây tại chùa Một Cột và chùa Trấn Quốc cũng có nguồn gốc từ Ấn Độ. Cây bồ đề tại chùa Một Cột là được tách từ cội cây nơi Phật Thích Ca đắc đạo, do Tổng thống Ấn Độ Rajendra Prasad tặng Chủ tịch Hồ Chí Minh nhân dịp Người sang thăm Ấn Độ năm 1958. Và cây bồ đề tại chùa Trấn Quốc là quà của Tổng thống Ấn Độ tặng trong chuyến thăm Việt Nam. Nơi đây đã diễn ra một lễ nghi trang trọng trồng cây ngày 24/3/1959. Cây bồ đề này được chính Tổng thống Ấn Độ mang sang, đáp lễ tình cảm sâu sắc của Bác Hồ và đất nước ta khi trước đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh trong chuyến thăm đất nước Phật giáo đã trồng một cây Đại (cây nhà Phật).

Cây bồ đề cũng là một nguồn cảm hứng cho các hoạt động bảo vệ môi trường và tôn trọng thiên nhiên. Sự kết nối giữa con người và thiên nhiên là một phần quan trọng của việc an yên, bình tâm của tinh thần con người. Cây bồ đề với tính thiêng và biểu tượng về sự đắc đạo, đã kéo con người về với bản ngã của mình, bỏ bớt tham sân si để có thể sống thuần khiết, an nhiên, tự tại, để được bình an trong tâm hồn và cuộc sống.

Tôi có một may mắn hoặc là một hữu duyên, khi sống giữa thủ đô đầy ồn ã và tất bật, sau nhiều lần chuyển chỗ ở, tôi lại tìm được một khu chung cư có hàng rào bao bọc xung quanh khu nhà lại được trồng bởi hàng trăm cây bồ đề tỏa bóng mát xanh tốt quanh năm.

Từ trên tầng cao, những đêm trăng sáng, những chiều hoàng hôn, những sáng thức giấc trong sự yên bình, tôi đều nhìn xuống hàng cây bồ đề đang reo vui trước gió. Nhìn những cành cây bồ đề vươn mình thẳng tắp trước không trung mênh mông, tôi lại có liên tưởng về cây bồ đề tuổi thơ nơi làng quê bé nhỏ yên bình xóm Bàu Chai quê tôi.

Nhìn cây nghĩ về đời người. Cây thì hàng trăm, hàng nghìn năm, cây bồ đề Ấn Độ có hơn 2500 năm tồn tại với thế gian, chứng kiến mọi biến động của vầng xoay tạo hóa, của sinh sôi nảy nở, diệt vong rồi tái sinh... tất cả làm nên một tổng thể trong vũ trụ bao la rộng lớn.

Cây tưởng chỉ là cây, nhưng lại ẩn chứa những linh hồn bất diệt và trường tồn với thời gian, cây chở che bóng Phật, Phật ngự trị trong cây như một sự quyện hòa vĩnh cửu để nhắc nhở con người một con đường đi, một trí tuệ theo đuổi và một chân lý vững bền để học cách nhân sinh và lưu giữ những giá trị bền vững được truyền đời qua bao thăng trầm cuộc sống.

Cây bồ đề cũng nhắc nhở con người về đức Phật với lòng từ bi, bác ái về sự thiện lương trong tâm, sự bình an và may mắn sẽ đến với con người trong thế giới nhiệm màu và chỉ những người có đức tin, biết sống thiện lành, biết cho đi những điều tốt đẹp thì mới có thể nhận được những ân điển của đất trời, của vũ trụ...

Dưới bóng mát cây bồ đề, tôi đã trải qua tuổi thơ, tuổi trung niên và có lẽ đầu đó sắp tới tuổi già của tôi trong thế giới này, tôi tin rằng mình có những ký ức đẹp với nhân gian. Khi đi dưới những hàng cây bồ đề, nhặt những chiếc lá rụng về cội, thấy lòng mình có những ý niệm về cuộc đời an vui và tươi đẹp, đủ để cảm nhận làn gió mát thoảng qua cũng chứa đựng những lời thì thầm từ một thế giới tâm linh lưu giữ trong những câu chuyện vượt qua thời gian và thử thách, vượt qua rào cản ngôn ngữ, bờ cõi để trường tồn, trong bóng một loài cây...

Tác giả: **Trần Hoàng Thiên Kim**